

Елена А. Дјоргачева
Руска академија наука
Доктор филозофије
Професор Брјанског државног техничког универзитета
Брјанск, Русија
eadergacheva2013@yandex.ru

ПРОМЕНА У ЕВОЛУЦИЈИ ЖИВОТА У ПИТАЊИМА ГЕОПОЛИТИЧКЕ АГЕНДЕ И ОЧУВАЊУ СОЦИЈАЛНО-БИОСФЕРСКОГ РАЗВОЈА СВЕТА

Сажетак

Концепт социо-технолошког развоја живота биосфере и земаљског света схватио је и прихватио Е. С. Демиденко чак и пре стварања Брјанске научне и филозофске школе 2002. године. Ово схватање суштине развоја површинских слојева планете одразило се у његовом извештају на 19. Светском филозофском конгресу у Москви 1993. године. Затим је пружио важне доказе да су светом постале доминантне две глобално повезане друштвене силе – креативне и деструктивне.

Формирање *друштвене снаге* која ће развити човечанство и планету Земљу, тако да живот на њој траје много милијарди година, може се описати као позитивна појава. Али испоставило се да је та сила, пре свега, похлепна личност, а не разумна особа са својом *софистицираном интелектуалном енергијом*, као и техничко-технолошком енергијом коју је створило буржоаско урбано човечанство током буржоаске друштвене револуције и развоја, која је заменила мишићну снагу људи и домаћих животиња.

Кључне речи: еволуција живота, геополитика, развитак света, техничко-технолошка енергетика.

Буржоаско друштво, које поседује колоније и доминионе и извучи богатство одатле, поставља себи за циљ богаћење и поставља људе за те послове, а не за очување живота на Земљи. Тако смо на планети добили посебно техногено друштво – не креативног, већ деструктивног типа, што примећују САД и њихови савезници. Заиста, према истраживању шведског научника за заштиту животне

средине Р. Оберга и макроекономским подацима које он наводи, просечан становник англосаксонског света троши четрдесет пута више ресурса биосфере него становник Сомалије, 75 пута више мяса него становник Индије, и 150 пута више струје, него Нигеријац. Уопштено говорећи, потрошња просечног Американца је четири пута већа од просечне особе на планети, пет пута већа од потрошње Латиноамериканца, десет пута већа од Кинеза и тридесет пута већа од Индије. Штавише, Американац избацује duplo више смећа и троши три пута више воде.⁶⁹⁶

Ако саберемо историју формирања буржоаске светске заједнице, то је већ описао Карл Маркс, а потом и Владимир Лењин. Доласком на власт буржоаско-империјалистичких кругова Западне Европе и Америке своју енергију усмеравају на освајање света уз помоћ бескрајне буржоаске производње и формирања војних снага за даља освајања. Ф. Енгелс је предвидео светске ратове које су они организовали ради територијалног и другог богатства. Буржоаске револуције које су захватиле Европу и друге континенте имале су за циљ да пренесу богатства природе у личне тврђаве – луксузне палате. И то више није довело до очувања природних ресурса за бескрајни развој живота на нашој планети, већ до бескрајне производње техносфере, почевши од „тврђава” и завршавајући масовном производњом било ког купљеног производа. Буржоаска технократска привреда за своје циљеве поставља неограничену производњу тржишне робе, а да притом нимало не брине о животу природних руралних простора и биосфере у целини.

Најбогатије земље не само да користе природу више од других, већ је и загађују, чинећи је неприкладном за живот светског становништва. Нова студија објављена у августу 2022. идентификовала је шест земаља загађивача одговорних за стварање острва пластичног смећа у северном Пацифику. Холандски истраживачи су узорковањем и тестирањем открили да више од 90% идентификованог смећа има земљу порекла и идентификовали су шест земаља које заједно чине више од 92% смећа пронађеног на острву смећа. Истраживачи су успели да одреде земљу порекла за 232 предмета. Највећи део смећа био је из Јапана, који по чистоћи и дуговечности надмашује највеће и најбогатије земље света – 33,6%. Али дуговечност његових људи одређена је рибљим фондом и чистоћом Тихог океана. Следи Кина – 32,3% са популацијом од 1,4 милијарде људи, док је у Јапану – 126 милиона, тј. 11 пута мање него у Кини. Односно, допринос Кине загађењу је 12 пута мањи на милион људи. (Али Кина је, такође,

⁶⁹⁶ Васильев В. Сначала было слово. И слово это было «отдай!» // Aftershock. Каким будет завтра. 19.07.2022. URL: <https://aftershock.news/?q=node/1132981>.

принуђена да се понаша као Совјетски Савез: под претњом америчко-европског империјализма, Стаљин је своје главне напоре усмерио ка индустријализацији и војном јачању земље, што се на крају показало оправданим.) Следи Јужна Кореја са популацијом од 52 милиона људи (9,9%), Тајван са популацијом од 24 милиона људи (5,6%); Канада (4,7%) и САД (6,5%), не покривајући целу територију (овде говоримо само о загађењу Тихог океана).⁶⁹⁷

Што се тиче последње две америчке земље, само становници њихових западних региона бацају смеће у Тихи океан. САД су прождрљива и еколошки загађена земља. Уништили су 95% својих шума и пољопривредног земљишта; индустрија и пољопривреда, импрегнирани минералним ђубривима, највећи су извори загађења водног система земље. Као резултат испуштања токсичних и прљавих вода, киселих раствора, емулзија, пестицида и минералних ђубрива у реке и језера неколико километара низводно, они више нису насељени живим организмима. Таква вода је, у ствари, већ мртва, отровна за живе организме и у њој се не може пливати, нити се пити. Хидросфера је загађена бескрајном трком бизниса, који је прогутао природу Сједињених Држава и неконтролисано прожидири природу других земаља, за које америчка влада промовише разне ратове и обојене револуције у свету.

Треба напоменути да је трагедија уништења живота биосфере на Земљи дубља него што замишљају чак и научници института у Барселони. Један од озбиљних проблема настао је у Сједињеним Државама у области ГМО, односно такозваних генетски модификованих организама. Заиста, пољопривредници су направили значајне кораке ка узгоју корисних биљака за исхрану на основу практичног коришћења технологија биосфере. Али генетски модификовани организми представљају потпуно различите технологије, које, у ствари, уништавају живот у биосфери, остављајући за собом смртоносна поља, али у исто време обезбеђују супер-профит. У Руској Федерацији и већини земаља забрањено је гајење и узгој генетски модификованих биљака и животиња, чији је генетски програм модификован методама инжењеринга и који садрже генетски материјал вештачког порекла. Глобално, 12% обрадивог земљишта заузимају генетски модификовани усеви.⁶⁹⁸ Од 2010. године, укупна површина

⁶⁹⁷ Carbone Chr. Vast majority of infamous giant plastic 'garbage patch' of plastic floating in Pacific Ocean comes from Japan and China – but US, South Korea and Taiwan are also to blame // Daily Mail. 01.09.2022.

⁶⁹⁸ Дудин М.Н. Трансгенные организмы (ГМО) в сельском хозяйстве: объективная необходимость в целях обеспечения глобальной продовольственной безопасности или

генетски модификованих усева у Европској унији почела је нагло да опада и још увек пада. Како је приметио В. А. Драгавцев, академик Руске академије наука и других академија, генетски модификовани кромпир је отпоран на колорадску бубу (у њу је већ пресађен ген токсина из отровне бактерије), али убија не само ларве колорадских буба које гризу листове кромпира, већ и пчеле које пију нектар из цвећа. Генетски модификована зрна се понашају на исти начин, убијајући многе инсекте. Драгавцев и његови сарадници обављали су селекциони рад без ГМО, дајући добре жетве и без ове новине, која заведене људе већ доводи до самоубиства.⁶⁹⁹

Шта је главна и неопростива грешка самог буржоаско-империјалистичког система у целини? У овом или оном степену, о томе се говорило раније у нашим студијама.⁷⁰⁰ Логика експанзије и потискивања слабијих народа од стране јачих, која одређује светоназор западних буржоаско-техногених друштвених система, није се мењала миленијумима. Пет векова англосаксонске владавине као колонијалиста обележено је масакрима аутохтоног становништва које је тамо живело. Истраживачи са Универзитетског колеџа у Лондону одлучили су да преиспитају све узроке Малог леденог доба у периоду 16–19. века. Они су користили податке о паду америчког становништва у 16. веку, да би проценили колико је пољопривредног земљишта уступило место дивљим шумама. После 1492. године, европски колонисти су почели да убијају староседеоце, који су и умирали од болести које су унели Европљани. У 16. веку, као резултат масовног геноцида над становништвом територија, број староседелачких народа се смањило за 90%. За 60 милиона људи који су живели у претколумбовској Америци било је потребно много обрадиве земље да би се прехранили. Њиховим одласком са лице земље, оранице су почеле да зарастају у дивље шуме. Млада шума је брзо заменила житарице и за сто година је нарасло око 518.000 квадратних километара шуме, што је површина која се може упоредити са десетином шума савременог Амазона. Целој овој вегетацији у настајању биле су потребне огромне количине угљен-диоксида из Земљине атмосфере. Као резултат тога, од 1500-их година, Земља је ушла у период

способ увеличения прибыли ТНК АПК // Продовольственная политика и безопасность. 2020. Т. 7, № 2. С. 107-119.

⁶⁹⁹ Драгавцев В.А. О предновогоднем заседании Президиума РАН на тему «Дашь нормы ГМО». М., 2021.

⁷⁰⁰ Демиденко Э.С., Дергачева Е.А. Буржуазно-техногенное уничтожение биосферной жизни и земного мира: междисциплинарное исследование. М.: Ленанд, 2023. 276 с.

хлађења назван Мало ледено доба, које је донело много невоља светској популацији. Мало ледено доба се наставило на Земљи све до 19. века.⁷⁰¹

Совјетска цивилизација која се успоставила у 20. веку, као наставак хиљадугодишње руске цивилизације и заштитница словенског, али и многих других народа, градила је свој живот на веома хуманим темељима, прокламованим и од стране хришћана, односно православља, у чему се слажу и будизам и ислам. Њени социјалистички идеали били су супротстављени одлазећим идеалима ропства, феудализма и западног империјализма са обожењем гомилања незарађеног богатства и „оправдане” плјачке. Они су били усмерени на социјалну заштиту свих радних људи и сваког њиховог радника, социјалну правду и равноправност. Совјетски пројекат, јачајући како се развијао, створио је и колективистичко, високо морално друштво за стварање и заштиту биосфере као основе за бескрајно постојање живота биосфере и човечанства на Земљи.

У виду совјетске цивилизације, свет је добио алтернативу западној империјалистичкој предаторској слици и поретку живота на нашој планети, као најбогатијој популацији која живи са опљачканим милијардама, док милиони људи умиру од глади. Украдено богатство омогућило је стварање америчко-европског буржоаског друштва које убија животе не само других народа, већ и своје, о чему сведоче остаци природе биосфере у земљама – 5-10% шума и земљишног покривача, што је основа живота биосфере. Џ. Тејлор (1753-1824), један од оснивача САД, помиње „убијање тла” и плјачку шума од стране фармера из Нове Енглеске. Он наглашава да Англосаксонци нису марили за враћање плодности земљишта и били су усмерени искључиво на уништавање ресурса који припадају староседелачким народима Америке (Индијанцима). Џорџ Вашингтон и други политичари су се сложили са њим у овим закључцима.⁷⁰²

На примеру два супротстављена друштвена система – социјалистичког и капиталистичког – може се извући закључак о томе како друштвени организам својим вредностима ствара услове за нормалан развој, бригом за живот биосфере и добробит људи, или води свет у бездан. Ово је социјална страна друштвено-технолошког развоја света. Постоји још једна – техногена. Тако је Совјетски Савез по завршетку Другог светског рата прешао на стратегију јачања земље засновану

⁷⁰¹ Макаров В. Неожданное открытие: малый ледниковый период начался из-за истребления индейцев // Techinsider. 24.04.2023.

⁷⁰² Радкау Й. Природа и власть. Всемирная история окружающей среды. М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2014. С. 228-229.

на развоју индустрије и војне опреме усмереној против ратоборне Европе. Многе државе у свету живе по истим „техногеним” законима и принуђене су да стварају непотребне објекте техносфере како би се заштитиле од англосаксонских земаља. Ове друге (земље) представљају снажан спој развијеног колективног ума човечанства (науке) и физичке и интелектуалне моћи технологије коју је створила, замењујући мишићну снагу људи и животиња. Ако су почетком 19. века ове последње чиниле 98-99% обављеног посла у свету, о чему се раније писало, онда данас, само два века касније, техничко-технолошке снаге заузимају укупан удео у радним операцијама човечанства. Откривајући монументалне промене, Е. С. Демиденко је 1993. године позвао светску заједницу да се, пре свега, позабави очувањем биосфере и човека у биосфери, спровodeћи програм за решавање еколошких проблема који је усвојен 1992. године на Конференцији о животној средини и развоју (1992) у Рио де Жанеиру. У свом извештају на филозофском конгресу, по први пут, нова ера је окарактерисана као „ера урушавања природног света и формирања индустријско-натприродног света”, односно, у ствари, техногено-вештачког земаљског света.⁷⁰³

Најдраматичнија глобална промена у еволуцији некадашњег живота, а истовремено и земаљског света на копну планете, догодила се у свету током ова два грандиозна века друштвено-економског развоја без преседана, што је и одражено у првом делу монографије „Човек техногене цивилизације на размеђу два миленијума” (Калињинград, 2000), у којој је проф. Е. С. Демиденко, оснивач Брјанске интердисциплинарне научно-филозофске школе друштвеног и техногеног развоја света, открио суштину и карактеристике формирања и развоја техногене цивилизације, осврнувши се први пут на нови концепт у светској научној литератури – техногеног друштвеног развоја. С тим у вези, он пише: „Управо успостављена и растућа техносфера – вештачко станиште човечанства са својом индустријском инфраструктуром – је главни фактор који, не само друштву, већ и биолошкој природи, даје различите услове постојања и развоја. Садашње техногено стање друштва је по много чему натприродно, вештачко стање, које карактерише, по речима познатог нижегородског филозофа В. А. Кутирева, борба два земаљска света – природног и вештачког.

⁷⁰³ Демиденко Э.С. Экотехнологический апокалипсис, или «Конец света» природного человека. Брянск: Очаг, 1993. С. 5-11, 38-41.

Људско друштво са својом хиперактивношћу ствара другачији, вештачки свет који тлачи, а можда чак и уништава биосферу која је родила човека”.⁷⁰⁴

Техногено друштво је почело радикално да мења свој друштвени изглед и целу планету. Већ је изнедрило свет „друге природе” – техносферу која се брзо шири, која је у протекла два-три века формирала нову реалност на планети, делујући, с једне стране, као моћан фактор социјализације човека, а са друге стране, као подједнако моћан фактор у сузбијању природе биосфере.

Формирање и развој техносфере на Земљи органски је повезан са научним и технолошким напретком, индустријализацијом и урбанизацијом како друштва, тако и земаљског света. Битна карактеристика урбанизације (према Е. С. Демиденку) је да она представља завршну фазу техносферизације планете са преласком људи из природног земаљског света биосфере у вештачки свет, заснован на биотехнолошкој репродукцији становништва и хране и организацији живота у новој техносферској љусци живота.

Што се тиче најопштијих односа друштва и природе као формација различитог квалитета, они су у историји филозофије и науке у овом или оном степену константно проучавани, не достижући већ дуже време велике интердисциплинарне и одговарајуће методолошке нивое основних истраживања. По први пут се познати совјетски филозоф и историчар Е. С. Кулпин-Габајдулин, концентришући пажњу филозофије и науке на сложена интердисциплинарна истраживања, занимали широким питањима међупредметних веза и њиховим изучавањима.⁷⁰⁵ Они су захтевали сарадњу научника из различитих области знања, пошто све сложене појаве и проблеме не могу да нам објасне специфичне науке које их једнострано проучавају. Ово је захтевало од научника да траже нове приступе истраживању и формирају нове дисциплине. Ова дисциплина, коју је створио Кулпин-Габајдулин, названа је социо-природном историјом – СПИ (рус. Социоестественная история – СЕИ). У овом приступу научник и његове колеге и даље бележе заједнички развој природе и друштва, док у теорији В. И. Вернадски скреће пажњу на суштинску промену од стране друштва не само природе, већ и саме биосфере. Водећа улога у глобалним истраживањима, како показују теорија и наше искуство, припада

⁷⁰⁴ Демиденко Э.С. Техногенная цивилизация: трансформация общества, природы и человека // Человек техногенной цивилизации на рубеже двух тысячелетий. Калининград: КГТУ, КО МАИ, 2000. С. 24-25.

⁷⁰⁵ Кульпин Э.С. Генетический код цивилизации // Природа и общество: на пороге метаморфоз. Серия «Социоестественная история. Генезис кризисов природы и общества в России» / под ред. Э.С. Кульпина. М.: Энергия, 2010. Вып. XXXIV. С.10-26.

социјалној филозофији, екософији и социологији, будући да је друштво почело да игра значајну улогу у новој самопромени, саморазвоју друштва и његовом развоју целог земаљског света.

Не поричући важност откривања и употребе у многим студијама глобалних и других сложених интеракција друштва и природе, соционатурална историја не даје одговоре на најважнија питања развоја целокупног друштвеног организма и природе биосфере. То се, пре свега, тиче суштине природе биосфере, која нестаје пред нашим очима, укључујући и уништавање такве компоненте биосфере као што је интелигентно човечанство. Суштину социотехнолошког развоја живота и земаљског света карактерише не само техногени развој друштва, већ дијалектичко-историјско формирање на Западу буржоаскотехнолошког друштва, које, пак, наставља вековима стару предаторску политику ропства и феудализма, развијање новог света заснованог на „демократској експлоатацији” народа, сопственог становништва, биосфере-природних ресурса итд. Овај развој је историјски настао у градовима у вези са жељом богатих занатлија, односно буржоазије у настајању, да преузму власт од феудалаца и даље користе ослобођене земљопоседнике за остваривање прихода и вишка прихода, надмећући се у богатству са феудалцима. Управо су тај проблем решиле буржоаске револуције својим „хуманим” паролама слободе и братства, које су довеле до новог индустријског ропства.

Ни сада капиталистичка производња није усмерена на дугорочан одржив и хуман друштвени и друштвено-природни развој, већ на буржоаско добијање високих прихода, што доводи до концентрације богатства у рукама неколицине. Није случајно што је половина целокупног друштвеног богатства сконцентрисана у рукама само 26 породица, што показују прорачуни неких стручњака. Паралелно са овим, говоримо о значајном – скоро троструком (од 1970-их – од 9 до 24 милијарде тона годишње) – вишку биокапацитета планете техногенички развијајућим човечанством, односно његовој способности да репродукује биолошке виталне супстанце у сву њихову разноликост.⁷⁰⁶ Вишак обима биоресурса који годишње троши економско друштво је еквивалентан ономе када би човечанство имало на располагању на скоро две планете сличне Земљи. Штавише, половина овог колосалног обима повучених биолошких ресурса отпада на земље које се динамично развијају – лидера „централног капитализма” (по речима И. Валерштајна) САД, Кину, која им је суседна по

⁷⁰⁶ UNEnvironment, 2018. Global Material Flows Database. URL: www.ressourcewatch.org.

стопама привредног раста, као и Бразил и Индија, који активно развијају индустријске технологије.⁷⁰⁷

Ови и многи други подаци нам показују да буржоаско-капиталистичко техногено друштво, које се чврсто усталило на планети, ствара постбиосферни свет, варварски уништавајући природу биосфере. Иста ствар се дешава са природом и људима у самим Сједињеним Државама. Тако је у 20. веку остало само око 5% биосферних шума и земљишта. Све је то довело до тога да је око 80% људи гојазно, а 38,2% са вишком килограма, а раст просечног животног века је заустављен⁷⁰⁸ (постао је чак нижи него на Куби).

Техногени развој високо урбанизованих друштава одвија се, како је умесно рекао Џ. Стиглиц, путем „издаје обичних Американаца од стране „просвећених” елита”, што је праћено повећањем социо-економске поларизације становништва, погоршањем еколошких проблема у градовима, а истовремено и пораста „болести цивилизације”. Показатељи очекиваног животног века за америчку популацију показују управо супротне трендове: њен раст међу најбогатијим високообразованим слојем и истовремено смањење са приближно од 3,5 до 10 година међу људима без високог образовања (у поређењу са богатим Американцима који чине 1%) становништва и поседују преко 80% створеног богатства земље). Смањење животног века просечног Американца објашњава се и следећом економском чињеницом: отприлике четвртина становника САД нема довољно новца да добије чак ни основну медицинску негу.⁷⁰⁹

Овакви трендови указују на дубоко раслојавање у друштвеном животу и стању природног здравља становништва развијених буржоаско-технолошких друштава. Ова друштва се фокусирају на добробит искључиво најбогатије популације, што је последица правца владине политике, која, према истраживању Џ. Стиглица, у периодима кризе пружа помоћ 1% популације супербогатих Американаца (преосталих 99% трпи колосалне губитке). То потврђују и резултати финансијске кризе 2008. године, када је током три године посткризног економског опоравка 1% супербогатих чинило 95% раста прихода,

⁷⁰⁷ National Footprint and Biocapacity Accounts, 2019. URL: <https://www.footprintnetwork.org/resources/data>.

⁷⁰⁸ Стиглиц Дж. Люди, власть и прибыль: Прогрессивный капитализм в эпоху массового недовольства. М.: Альпина Паблицер, 2021. С. 72-74, 201, 326.

⁷⁰⁹ Исто.

док је ниво благостања просечног Американца смањен за 40%, отприлике на ниво раних 1990-их.⁷¹⁰

У 20. веку В. И. Вернадски, а потом и француски истраживачи Е. Лероа и П. Тејар де Шарден дошли су до закључка да на планети долази до промене еволуције живота у границама биосфере са преласком живих организама на нови ниво – ниво ноосфере, односно на нови квалитет, користећи ум и рад друштвеног човечанства. Они су сасвим разумно тврдили: ако је раније биота еволутивно мењала површину планете стотинама милиона година, сада је човечанство мења – на основу разума и машинског рада.

Али истовремено су идеализовали будућност, називајући је ноосфером, сфером разума – науком и научно обученим људским радом. Ако се биосфера развија сама, онда ће се са појавом удруженог човечанства (комунистичког, друштвено организованог), према Вернадском, биосфера из темеља трансформисати у интересу човечанства. Али он је говорио о промени еволуције унутар граница биосфере, коју ће човечанство поново изградити, стварајући највише и коначно стање биосфере. На основу претходног, можемо закључити: Вернадски нам је отворио нови приступ проучавању развоја живота биосфере и глобалних проблема, који је Е.С. Демиденко то назвао *социо-природним*, а Е. А. Дјоргачева – *социо-техно-природним*. Саморазвој биосфере замењује се друштвеном променом природе биосфере и њеног живота, као и променом небисферне природе и формирањем нове – вештачке. Ова промена је постала прилично приметна од неолита, када је сакупљачка привреда замењена производном привредом у виду пољопривреде. У овом периоду долази до отварања и коришћења земљишног покривача, гајења и припитомљавања биљака и животиња. Током 10-12 хиљада година, човечанство развија биолошке и пољопривредне производне снаге, а затим брзо формира нове, са супер-моћном друштвеном енергијом – индустријском у ширем смислу речи, као што је већ поменуто.

Концепт мира је вишеструки, користи се и у филозофији и у науци. Прво, ова реч означава Универзум у свој његовој разноликости, а друго, укупност облика постојања материје. Овај концепт се користи за означавање појединих делова Универзума или Земље, процеса и појава које их карактеришу као целине, одвојене од других појава. Често се концепт мира у књижевности користи као супротност ратном стању.

⁷¹⁰ Стиглиц Дж. Великое разделение. Неравенство в обществе, или Что делать оставшимся 99% населения? М.: Эксмо, 2016. С. 6, 23, 25.

Наш чланак се бави *земаљским светом*, о којем је много писано, али правац трансформације површинских слојева планете, посебно литосфере, није дубоко проучаван. У периоду друштвено-технолошког развоја површински слојеви Светског океана нису се толико трансформисали, иако су крајем 20. века и овде почеле да се дешавају веома велике промене. Појам „научна слика света” налази се и у литератури, али иза овог израза стоји неки несхватљиви збир закона разних наука, животне делатности или неке измишљене идеологије. Дакле, поглед на свет укључује опште схватање света, његових основних принципа и закона постојања и развоја. Али научници не иду даље од таквих изјава, репродукујући појединачне принципе и законе у научним дисциплинама. Аутори концепата савремене природне науке обично одвојено разматрају физичке, хемијске, биолошке и низ других слика света. Када говоримо о земаљској слици света, *мислимо на површинске слојеве подложне променама геологије и биосфере, које су одређене сунчевом енергијом од почетка развоја Земље у Сунчевом систему*. Сунчева енергија, даље акумулирана земаљском природом и животом у биосфери који се већ развија, постаје главни извор свих фундаменталних промена на нашој планети.

Са развојем човечанства на планети се дешавају озбиљне промене које мењају слику света Земље, који се сада састоји од четири важне материјалне компоненте: *космичке неживе природе, биосфере, техносфере као вештачке неживе природе, ноосфере као вештачке живе природе*. Појавом човека на Земљи може се разликовати *духовна и информациона компонента живота биосфере и ноосфере (постбиосфере)*, чији је организатор разумни човек (хомо сапиенс), који обликује друштво у различитим фазама живота.

Пре појаве разумног човека, можемо говорити о геолошко-биосферској слици света, будући да је она била природна и у великој мери је била одређена биосфером која се веома динамично развија. Да, слика света тада није била једноставна, развијала се мирно и истовремено трагично: једно стање геолошких слојева и биосфере пратила су друга, штавише, са фундаменталним губицима током периода смрзавања копнене површине; милионе година. Али пошто је у претходним периодима Земља на копну акумулирала земљишни покривач који се састојао од биолошке материје и дисперговане минералне инертне компоненте, тада је процветала прилично брзо, стварајући нове живе организме. Научници – биолози и геолози бележе пет ера у историји живота биосфере Земље, свака од њих укључује неколико периода, а периоди се састоје од епоха и векова. Нашој кенозојској ери, односно ери новог живота, претходиле су ере

античког и средњег живота, а сада већ почиње постбиосферна ера земаљског света.⁷¹¹

Ако анализирамо значај глобалних проблема савременог социјално-технолошког света који су представљени у чланку, онда долази до изражаја проблем умирања природе биосфере, јер ће са њеним исцрпљивањем жива Земља умрети за неколико векова. Пре свега говоримо о биосфери на копну, која представља материјалну основу за живот човека (99,8% биомасе планете). Решавање најважнијих проблема за човечанство постаје бесмислено ако не размишљамо о садашњости и будућности Земље.

Други проблем друштвено-технолошког развоја целог човечанства данас су ратови које су англосаксонске земље покренуле са циљем уништења човечанства и овладавања природним ресурсима контролисаних земаља. Сада огромна већина људи на кугли земаљској, нажалост, не слуги како цивилизоване буржоаске земље (Англосаксонци) смртно располажу природним ресурсима биосфере, убијајући за то невине народе (као што је био случај у 20. веку у Вијетнаму, Ираку, Југославији итд.). Уништење биосфере као резултат буржоаско-технолошког развоја ускоро ће довести до масовне смрти човечанства и биосфере на планети. Стога, човечанство мора да постави *глобалне циљеве спасавања живота биосфере* на планети на дужи рок.

Очување живота на Земљи милијардама година је најважнија мисија читавог интелигентног човечанства. Научници и истраживачи Интердисциплинарне научне школе при Брјанском државном техничком универзитету, признате од Руске академије наука, праве даље планове, развијајући еколошка питања и дајући проверене савете. Покушај организовања живота Земљана на другим планетама које нису прилагођене животу (па чак и смрћу живе Земље због злочиначког понашања варварске мањине Земљана) је празна и врло лажљива идеја светске буржоазије. Сада треба да спасемо живу Земљу колективно и хумано изграђујући земаљски живот, укључујући живот биосфере и човечанства. И за сада постоје основни услови за то, који су,

⁷¹¹ Demidenko E.S., Dergacheva E.A. Understanding the New Evolution of Life: from the Biosphere to the Post-biosphere Picture of the World // Advances in Social Science, Education and Humanities Research, Vol. 283. International Conference on Contemporary Education, Social Sciences and Ecological Studies, pp. 908-913 (Atlantispress, 2018).

нажалост, нарушени буржоаско-технолошким фокусом на уништавање живота биосфере и земаљског света.⁷¹²

У чланку смо углавном рефлектовали стварну слику данашњег света, о коме многи научници говоре као научном, истичући само његове појединачне компоненте – физичке, хемијске, биолошке, друштвене, итд. Без разумевања суштине живота биосфере и лепог и богатог земаљског света који је формирала биосфера, уништавајући га, ми не остављамо могућност постојања ни својој деци, унуцима и праунуцима, ни целом човечанству. Дакле, убијамо и живот на Земљи, који се можда више неће родити.

Превела с руског Дајана Лазаревић

ЛИТЕРАТУРА

Васильев В. Сначала было слово. И слово это было «отдай!» // Aftershock. Каким будет завтра. 19.07.2022. URL: <https://aftershock.news/?q=node/1132981>.

Carbone Chr. Vast majority of infamous giant plastic 'garbage patch' of plastic floating in Pacific Ocean comes from Japan and China – but US, South Korea and Taiwan are also to blame // Daily Mail. 01.09.2022.

Дудин М.Н. Трансгенные организмы (ГМО) в сельском хозяйстве: объективная необходимость в целях обеспечения глобальной продовольственной безопасности или способ увеличения прибыли ТНК АПК // Продовольственная политика и безопасность. 2020. Т. 7, № 2. С. 107-119.

Драгавцев В.А. О предновогоднем заседании Президиума РАН на тему «Даешь нормы ГМО». М., 2021.

Демиденко Э.С., Дергачева Е.А. Буржуазно-техногенное уничтожение биосферной жизни и земного мира: междисциплинарное исследование. М.: Ленанд, 2023. 276 с.

Макаров В. Неожданное открытие: малый ледниковый период начался из-за истребления индейцев // Techinsider. 24.04.2023.

Радкау Й. Природа и власть. Всемирная история окружающей среды. М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2014. С. 228-229.

⁷¹² Демиденко Э.С., Дергачева Е.А. От социально-техногенного к социально-биосферному повороту в аграрной истории России // Гуманитарные исследования Центральной России. 2023. № 2 (27). С. 34-44.

Демиденко Э.С. Экотехнологический апокалипсис, или «Конец света» природного человека. Брянск: Очаг, 1993. С. 5-11, 38-41.

Демиденко Э.С. Техногенная цивилизация: трансформация общества, природы и человека // Человек техногенной цивилизации на рубеже двух тысячелетий. Калининград: КГТУ, КО МАИ, 2000. С. 24-25.

Кульпин Э.С. Генетический код цивилизации // Природа и общество: на пороге метаморфоз. Серия «Социоестественная история. Генезис кризисов природы и общества в России» / под ред. Э.С. Кульпина. М.: Энергия, 2010. Вып. XXXIV. С.10-26.

UNEnvironment, 2018. Global Material Flows Database. URL: www.ressourcwatch.org.

National Footprint and Biocapacity Accounts, 2019. URL: <https://www.footprintnetwork.org/resources/data>.

Стиглиц Дж. Люди, власть и прибыль: Прогрессивный капитализм в эпоху массового недовольства. М.: Альпина Паблишер, 2021. С. 72-74, 201, 326.

Стиглиц Дж. Великое разделение. Неравенство в обществе, или Что делать оставшимся 99% населения? М.: Эксмо, 2016. С. 6, 23, 25.

Demidenko E.S., Dergacheva E.A. Understanding the New Evolution of Life: from the Biosphere to the Post-biosphere Picture of the World // Advances in Social Science, Education and Humanities Research, Vol. 283. International Conference on Contemporary Education, Social Sciences and Ecological Studies, pp.908-913 (Atlantispress, 2018).

Демиденко Э.С., Дергачева Е.А. От социально-техногенного к социально-биосферному повороту в аграрной истории России // Гуманитарные исследования Центральной России. 2023. № 2 (27). С. 34-44.

Дергачева Елена А.

Российская академия наук

доктор философских наук

профессор Брянского государственного технического университета

г. Брянск, Российская Федерация

eadergacheva2013@yandex.ru

СМЕНА ЭВОЛЮЦИИ ЖИЗНИ В ВОПРОСАХ ГЕОПОЛИТИЧЕСКОЙ ПОВЕСТКИ И СОХРАНЕНИЯ СОЦИАЛЬНО-БИОСФЕРНОГО РАЗВИТИЯ МИРА

Аннотация

Понятие социально-техногенного развития биосферной жизни и земного мира было осмыслено и принято Э.С. Демиденко еще до создания в 2002 г. Брянской научно-философской школы. Такое понимание сущности развития поверхностных слоев планеты отразилось в его докладе на XIX Всемирном философском конгрессе в Москве в 1993 г. Тогда им приводились важные доказательства того, что в мире стали доминировать две глобально взаимодействующие общественные силы – созидательная и разрушающая.

Формирование *социальной силы*, которая займется развитием человечества и планеты Земля, чтобы жизнь на ней продолжалась многие миллиарды лет, можно охарактеризовать как положительное явление. Но оказалось, что этой силой выступает прежде всего человек жадный, а не разумный, *человек с его изоцированной интеллектуальной энергетикой*, а также созданная буржуазно-городским человечеством в ходе буржуазно-общественного переворота и развития технико-технологическая энергетика, заменившая мускульную силу людей и одомашненных животных.

Ключевые слова: эволюция жизни, геополитика, развитие мира, технико-технологическая энергетика.